

ДЕТСКОТО ЧЕТЕНЕ ПО ПРИМЕРА НА СТОЛИЧНА БИБЛИОТЕКА

Божидара Борисова

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Докладът разглежда проблема за детското четене и ролята на семейната среда и библиотеките за неговото насърчаване в дигиталната епоха. Целта е да се анализират читателските навици на децата, влиянието на родителите за формиране на интерес към литературата и значението на съвременните библиотечни инициативи по примера на Детския отдел на Столична библиотека. Приложена е количествена методология чрез онлайн анкета сред 41 родители – редовни посетители на отдела. Резултатите показват изключително висока семейна ангажираност: 97% четат на децата си ежедневно или седмично, с категорично предпочитание към хартиените издания (100%). Идентифицирани са и предизвикателствата пред библиотеките: нужда от по-често обновяване на фонда, по-гъвкаво работно време и повече интерактивни и дигитални услуги. Докладът допринася за разбирането на нуждите на младите читатели и предлага практически насоки за модернизиране на библиотечните услуги. В заключение, се акцентира върху нуждата от стратегическо сътрудничество между семейството, образователните институции и библиотеката за изграждане на устойчива култура на четене.

Ключови думи: детско четене; Детски отдел; Столична библиотека; библиотечен мениджмънт; читателски навици

ВЪВЕДЕНИЕ

Детското четене е важен аспект от образованието и развитието на всяко дете, като развива когнитивните и езиковите умения, логическото мислене и въображението (Krashen, 2004). В днешния все по-дигитален свят ангажирането на младите читатели се превръща в ключово предизвикателство. С нарастващото влияние на технологиите и социалните медии все повече деца се обръщат към екраните, което води до намаляване на времето, прекарано в четене на печатни издания. В този контекст ролята на библиотеките като институции, насърчаващи четенето, става все по-важна.

Основният изследователски проблем, който настоящият доклад разглежда, е въздействието на семейната среда и библиотечните услуги върху изграждането на устойчиви читателски навици у децата в условията на съвременната дигитална среда. Целта на изследването е да анализира читателските навици на децата, факторите, които стимулират интереса им към книгите, и въздействието на съвременните библиотечни програми, като се фокусира върху практиките на Детския отдел на Столична библиотека (Stolichna biblioteka, n.d.). За постигането на тази цел са формулирани следните изследователски въпроси: „Какви са читателските навици и предпочитания на децата в семейна среда?“ и „Какви са очакванията и препоръките на родителите за подобряване на библиотечните услуги?“.

Според предходни проучвания (Clark, Foster, 2005) читателските навици на младите хора са богати и разнообразни, но се влияят силно от външната среда. Споделеното четене между родител и дете има доказано положително въздействие (Parizhkova, Zholeva, 2023). Именно поради това настоящото изследване си поставя за цел да надгради съществуващата литература чрез конкретни емпирични данни от българския контекст.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

За реализирането на поставената цел е приложен количествен метод за събиране на данни чрез анкетно проучване. Анкетата е проведена онлайн на 20 ноември 2024 г. чрез платформата Google Forms и е разпространена чрез официалната Facebook страница на Детския отдел на Столична библиотека.

Анкетната карта съдържа 20 въпроса, включващи както затворени въпроси (за събиране на демографски данни и честотни показатели), така и отворени въпроси, позволяващи на респондентите да споделят лични мнения, предизвикателства и препоръки за подобряване на библиотечните услуги. Извадката обхваща 41 респонденти – родители на деца, които са активни посетители на отдела. Профилът на респондентите показва, че 98% от отговорилите са жени, разпределени във възрастовия диапазон от 27 до 44 години. Техните деца са на възраст от 2 до 13 години (6 момчета и 23 момичета, за които е предоставена конкретна информация).

Изследването има определени методологични ограничения. Извадката от 41 души е относително малка и е фокусирана изключително върху родители, които вече имат изграден навик да посещават конкретната библиотека. Поради това резултатите отразяват нагласите на вече ангажирана с четенето целева група и не могат да бъдат генерализирани за цялото общество.

РЕЗУЛТАТИ

Емпиричните данни от проучването разкриват конкретни тенденции в поведението на изследваната група относно семейното четене и използването на библиотечни ресурси. 100% от анкетираните декларира, че разполагат с лична библиотека в дома си и категорично предпочитат книгите на хартиен носител. Основните резултати са представени систематизирано (таблица 1).

Таблица 1. Основни показатели за детското четене в семейна среда
(базирани на 41 респонденти)

Показател	Резултат (в %)
Честота на четене	
Четене всеки ден	85,4%
Четене няколко дни в седмицата	12,2%
Продължителност на четенето	
Между 30 минути и 1 час	53,7%
Около 1 час	39%
Над 2 часа	7,3%
Предпочитани жанрове (с възможност за повече от 1 отговор)	
Приказки	90,2%
Книги с картинки	51,2%
Образователни книги	48,8%
Поезия/Стихове	26,8%
Основни цели на четенето според родителите	
Развитие на въображението	87,8%
Образователно развитие	78%
Създаване на навик за четене	78%
Забавление	75,6%

ДИСКУСИЯ

Резултатите от проучването потвърждават водещата роля на семейството, и в частност на майките (98% от респондентите), за изграждането на читателски навици, което съответства на утвърдените разбирания за традиционната роля на майката в ранното образование. Високата честота на четене (97% четат ежедневно или няколко пъти седмично) и фактът, че 95% от децата възприемат четенето като забавно занимание, доказват, че родителите в изследваната група успешно създават положителна емоционална връзка с литературата. Този подход съвпада с изводите на Парижкова и Жолева (2023), че споделеното четене е ключов фактор за траен интерес.

Единодушното предпочитание към хартиените носители (100%) е показателно за нуждата от физическо докосване и сетивно преживяване в ранна детска възраст, въпреки глобалната дигитализация. Основните цели на четенето, дефинирани от родителите – развитие на въображението (87,8%) и образователно развитие (78%), подчертават осъзнатостта им, че книгата е инструмент за когнитивно развитие, а не просто запълване на свободното време.

Данните, свързани с препоръките към библиотечните услуги, разкриват съвременните очаквания на потребителите. Исканията за по-нови колекции, гъвкаво работно време и иновативни формати (творчески работилници, срещи с автори) показват, че библиотеката вече не се възприема само като хранилище за книги, а като активно социално и образователно пространство. Това кореспондира с теоретичните постановки на Стойкова (2000), че съвременните библиотеки трябва да обслужват децата чрез интерактивни подходи. Също така, изразеното желание за електронни услуги, като онлайн резервации, показва необходимост от дигитално улесняване на физическия достъп до книги.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изследването категорично потвърждава, че ранното детско четене е фундамент за интелектуалното развитие на детето и че семейството играе първостепенна роля в този процес. Библиотеките, и в частност Детският отдел на Столична библиотека, функционират като ключов посредник, който предоставя необходимия ресурс и културна среда. Основният принос на доклада е извеждането на ясни емпирични доказателства за нуждите на съвременните активни родители: те търсят не само достъп до физически книги, но и комплексни библиотечни услуги, включващи актуална литература, удобни дигитални инструменти за обслужване и социализиращи събития.

Тъй като настоящото проучване е базирано на сравнително малка извадка и отразява единствено гледната точка на родителите, бъдещите изследвания биха могли да се разширят чрез включване на перспективата на самите деца. Полезно би било да се направи сравнителен анализ между различни библиотеки в страната, както и да се анализират реалните статистически данни за заеманията на библиотечните единици, за да се изгради още по-обективна картина на състоянието на детското четене в България. Инвестирането в детското четене е стратегическа инвестиция в бъдещето, изискваща координирани усилия между семейството, образователните институции и библиотеките.

REFERENCES

- Clark, C., Foster, A. (2005). *Children's and young people's reading habits and preferences: The who, what, why, where and when*. National Literacy Trust.
- Krashen, S. (2004). *The power of reading* (2nd ed.). Libraries Unlimited.
- Parizhkova, L., Zholeva, Z. (2023). Spodelenoto chetene – prouchvane na balgarski roditeli [Shared reading – a study of Bulgarian parents]. In *Sbornik s dokladi ot mezhdunarodna nauchna konferentsiya "Buditelite dnes"* (pp. 527–538). UniBIT.

[Парижкова, Л., Жолева, З. (2023). Споделеното четене – проучване на български родители. В Сборник с доклади от международна научна конференция „Будителите днес“ (с. 527–538). УниБИТ.]

Stolichna biblioteka. (n.d.). Ofitsialen sayt na Stolichna biblioteka [Official website of the Sofia City Library]. <https://www.libsofia.bg/> [Столична библиотека. (n.d.). Официален сайт на Столична библиотека. <https://www.libsofia.bg/>]

Stoykova, D. (2000). *Obsluzhvanе na detsa i uchenitsi v nemski uchilishtni i publichni biblioteki* [Service for children and students in German school and public libraries]. Paradigma. [Стойкова, Д. (2000). *Обслужване на деца и ученици в немски училищци и публични библиотеки*. Парадигма.]

CHILDHOOD READING BY THE EXAMPLE OF SOFIA CITY LIBRARY

Abstract: *This report examines the issue of children's reading and the role of the family environment and libraries in promoting it in the digital age. The study aims to analyze children's reading habits, parents' influence on forming an interest in literature, and the significance of modern library initiatives, using the Children's Department of the Sofia City Library as an example. A quantitative methodology was applied through an online survey among 41 parents – regular visitors. Results show high family involvement: 97% read to their children daily or weekly, with a categorical preference for printed books (100%). The main challenges facing libraries are also identified: the need for more frequent updating of book collections, flexible working hours, and more interactive and digital services. The report contributes to understanding young readers' needs and offers practical guidelines for modernizing library services. In conclusion, emphasis is placed on the need for strategic cooperation between the family, educational institutions, and the library to build a sustainable reading culture.*

Keywords: *children's reading; children's department; Sofia City Library; library management; reading habits*

Bozhidara Borisova, Bachelor's degree

Scientific Advisor: Assoc. Prof. Lubomira Parijkova, PhD
University of Library Studies and Information Technologies
Sofia, Bulgaria

E-mail: bogidara6666@gmail.com